

Beslutningsforslag nr. B 32. Fremsat den 12. december 1979 af Gert Petersen (SF), Kalnæs (SF), Rahbæk Møller (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om en krisepolitik på lønmodtagernes betingelser

Folketinget opfordrer regeringen til at tage skridt til iværksættelse af foranstaltninger til imødegåelse af den økonomiske krise. Disse foranstaltninger må sikre en forbedring af betalingsbalancen, beskæftigelsessituationen og den sociale balance.

I. Indgreb til forbedring af betalingsbalancen.

1. Hurtigt virkende midler:

(a) *Midlertidig importafgift.* Der indføres straks en midlertidig (2-årig) afgift på alle importerede varer, bortset fra råvarer, varer, der anvendes som materiale og hjælpestoffer, uforarbejdede levnedsmidler samt u-landsprodukter. Afgiften udformes sådan, at den starter med en sats på 10 pct. og derefter nedtrappes over perioden til 4 pct. ved udløbet.

(b) *Værdistigningsafgift.* Der indføres en værdistigningsafgift på jord og fast ejendom. Afgiften skal sikre, at alle fremtidige værdistigninger indefrysnes som offentlig prioritet. Den nuværende kapitalvindingsskat bortfalder hermed, dog skal kapitalvindingsskatten på allerede skete værdistigninger erlægges ved salg. Værdistigningsafgiften vil kun virke for fremtidige værdistigninger.

(c) *Permanent stop for tinglysning af pantebreve til forbrugslån.* Den nuværende, midlertidige lovgivning videreføres med nødvendige ændringer for at undgå utilsigtede virkninger og med stramninger for at sikre, at optagne lån – også i realkreditinstitutter – kun kan anvendes til godkendte formål, dvs. ikke-forbrug. – Denne ordning må opretholdes, indtil der er gjort afgørende fremskridt med ophævelsen af retten til at fradrage renter af privat gæld, jfr. III.1 (b).

(d) Desuden kan der gennemføres en engangsskat på 6 pct. på indkomster over 150.000 kr.

2. *Strukturumlægning af industri og andet erhvervsliv:*

(a) Den *offentlige erhvervsstøtte* omlægges, således at den gøres selektiv (målrettet) og forvaltes af industriministeriet ud fra tre hovedkriterier. Den skal gavne beskæftigelsen, gavne arbejdsmiljøet og fremme en samfundsgavnlig produktion; hertil hører en forbedring af samfundets selvforsyningsgrad, bl.a. ved støtte til importkonkurrerende erhverv.

(b) *De ansatte* i virksomheder, der modtager offentlig støtte, skal have ret til at kontrollere, at støtten opfylder de ovenfor anførte formål, jfr. (a).

(c) Denne omlægning skal forberedes af et *hurtigtarbejdende udvalg*, som skal gennemgå hele det eksisterende system af offentlige tilskud til erhvervslivet og udarbejde forslag til en mere effektiv og målrettet tilskudspolitik, der skal være et effektivt instrument til en strukturomlægning i industri og erhvervsliv i overensstemmelse med samfundets interesser.

(d) Det provenu, der kommer ind som følge af den midlertidige importafgift, kan båndlægges til en effektiv erhvervsstøtte, administreret ud fra disse retningslinier. Idet udarbejdelsen af disse retningslinier afventes, kan industriministeriet dog allerede i de to år, importafgiften eksisterer, gøre brug af en mindre del af provenuet.

(e) Der påbegyndes straks en afvikling af følgende skattemæssige fradrag, der vedrører erhvervslivet: bygningsafskrivninger, varelagringsafskrivninger, henlæggelse til investeringsfond, investeringsfradrag og udgifter til præsentation. Afviklingen af disse fradrag

skal være gennemført i løbet af en kort år-række. En væsentlig del af merprovenuet skal anvendes til selektive erhvervstilskud, jfr. (a).

(f) Der forberedes en lovgivning, hvorved folketing og regering gives mulighed for at *øve en afgørende indflydelse på centrale dele af penge- og kapitalmarkedet* og disses institutioner, således at en offentlig styring af kapitalressourcerne kommer til at udgøre en aktiv del af strukturomlægningen.

(g) Staten tager skridt til, at der iværksættes en bred og alsidig *diskussion i offentligheden om virksomhedsdemokrati* (økonomisk demokrati og arbejdspladسدemokrati). Der må stilles offentlige midler til rådighed for en sådan diskussion med henblik på at sikre, at alle synspunkter kan komme til orde.

3. Energi- og ressourcepolitik:

(a) Der udarbejdes og iværksættes en *energiplan uden atomkraft*, hvorved der årligt afsættes 3-4 mia kr. (i 1979-priser) til energibesparelser, herunder isolering og tekniske forbedringer, anvendelse af naturgas, udnyttelse af varige energikilder samt til forskning, udvikling, produktion og markedsføring af udstyr, der er baseret på varige energikilder.

(b) Støtte hertil gives dels *i form af tilskud og dels i form af lavforrentede lån*. Desuden bør staten oprette *sine egne virksomheder* til fremme af energi- og ressourcepolitiske formål (herunder genbrug af ressourcer).

(c) Støtten skal suppleres af *normer og standarder*, der fremmer energibesparelser i trafik, boliger og erhvervsvirksomheder.

(d) *Kontrakten med DUC* skal genforhandles med henblik på at sikre stabile leverancer fra olie- og gasudvindingen i den danske del af Nordsøen samt at sikre, at størstedelen af den økonomiske gevinst tilfalder Danmark, eventuelt gennem en råstofafgift. Om fornødent må staten af hensyn til almenvellet overtage olie- og gasudvindingen i henhold til grundlovens § 73.

(e) Der oprettes *et statsligt olieselskab*, der overtager væsentlige og stadig voksende dele af import, raffinering og distribuering af olie og andre fossile stoffer, kul indbefattet. Subsidiært gives DONG myndighed til og pålæg om at varetage disse opgaver.

(f) Ved tilrettelægning af *skatte- og afgiftspolitikken* sikres der dækning for de udgifter, energiplanen medfører, og afgiftspolitikken

skal gives en sådan udformning, at den fremmer samfundets energi- og ressourcepolitiske målsætninger.

(g) I overensstemmelse med (f) indføres der en *råpapirafgift* på al papirmasse, fremstillet af frisk træ. Papirmasse, der er fremstillet af affaldstræ, klude, halm, genbrugspapir osv., skal *friholdes* for afgiften.

(h) Ligeledes i overensstemmelse med (f) indføres der en *generel råolieafgift* på 15 pct., der skal ledsages af sociale kompensationer til lavindkomstgrupperne. Petroleum holdes fortsat fri for afgift. Samtidig *bortfalder* de olieafgifter, der blev indført i juni 1979.

(i) Endelig må, jfr. (f), visse eksisterende afgifter omlægges:

Afgiften *på hårde hvidevarer* skal beregnes på grundlag af energiforbruget. *Registreringsafgiften* på biler skal beregnes på grundlag af benzinforbruget, og *vægtafgiften på biler* omlægges, så den er størst i begyndelsen og aftrappes med bilens alder. Desuden indføres *tvungent syn på biler, og autoreparationer* fritages for moms. Endelig indføres der *afgift på store lyst- og motorbåde*.

(j) Der tages skridt til at forberede nybyggeri på installering af *solvarme* og forbud mod *elvarme*.

II. Indgreb til forbedring af beskæftigelsen

(a) Der udarbejdes en *samlet beskæftigelsesplan* for den kommende 3-årige periode. Planen fornyes hvert år, så den hele tiden rækker tre år frem i tiden.

(b) Den beskæftigelsesmæssige side af *energiplanen* skal tillægges højeste prioritet ved udarbejdelse og gennemførelse af beskæftigelsesplanen.

(c) *Det almennyttige boligbyggeri* må forpligtes og sættes i stand til at udvide sin årlige boligproduktion med ca. 7000 nye boliger samt 3000 ungdomsboliger.

(d) Der må straks indledes en omfattende indsats for *byfornyelse og byforbedring*. Den skal planlægges og igangsættes i et samarbejde mellem det offentlige og de berørte beboere. Finansieringen må ændres og forbedres med større offentlig indsats. I forbindelse med modernisering overgår ejendommene til andelsboliger, såfremt de hidtil har været privatejede.

(e) *Den offentlige sektor* skal sættes i stand til i højere grad at betjene befolkningen i

F.t. beslutn. om en krisepolitik på lønmodtagernes betingelser

overensstemmelse med dennes behov. Derfor må de nødvendige midler bevilges til personaleudvidelser på en række områder, fortrinsvis vedrørende daginstitutionerne, åndssvageforsorgen, plejehjemssektoren og den kollektive trafik. På de af disse områder, hvor ansvaret påhviler kommunerne, må staten ophæve den hidtidige henstilling om begrænsninger og erstatte den med en henstilling om at foretage de nødvendige udvidelser.

(f) Der må gøres en særlig indsats mod *ungdomsarbejdsløsheden*. EFG-uddannelserne må udbygges, lønnen i basisåret genindføres, og det offentlige må sørge for flere praktikpladser.

(g) Der må ligeledes gøres en særlig indsats mod *kvindearbejdsløsheden*. De midler, det offentlige afsætter direkte til bekæmpelse af arbejdsløsheden, især på kommunal- og amtskommunal basis, må fordeles i forhold til antallet af arbejdsledige kvinder og mænd i området. Ved igangsættelse af offentligt finansierede beskæftigelsesprojekter, bl. a. i henhold til egnsudviklingsloven, bør det tilstræbes, at mindst 40 pct. af de derved skabte arbejdspladser overtages af kvinder. Desuden må der ansættes arbejdsformidlingskonsulenter, der specielt tager sig af kvindearbejdsløshed.

(h) *Overarbejde* må kun forekomme i nødstilfælde. Desuden skal alt overarbejde afspadses.

(i) Der indføres udvidet *barselorlov* for begge køn.

III. Indgreb til forbedring af den sociale balance

1. Skatte- og afgiftsreform:

(a) *Personfradraget* i indkomstskatten hæves i takt med et merprovenu, der fremkommer som følge af fradragsreformen, jfr. (b)

(b) Der gennemføres en *fradragsreform*, der ophæver alle personlige fradrag bortset fra lønmodtagerfradraget. Rentefradrag for privat gæld afskaffes ved aftrapning over en længere årrække; for fradrag vedrørende lån, som er optaget i henhold til ordningen med statskautionserede uddannelseslån, bevares de hidtidige regler.

(c) For *egentlige fødevarer* (kød, fisk, mel, gryn, brød, æg, mejerivarer, frugt og grøntsager) *nedsættes merværdiafgiften til 10 pct.*, eventuelt gennem en refusionsordning.

(d) Desuden afskaffes over en årrække en række skattemæssige fradrag, der vedrører *erhvervslivet*. Se herom under I.2 (e). Den almindelige afskrivning på driftsmidler berøres ikke heraf.

(e) *Selskabsskatteprocenten* forhøjes fra 37 til 50, men samtidig afskaffes den hidtidige dobbeltbeskatning.

(f) *Kursgevinster* beskattes fremtidig som almindelig indkomst.

(g) Der gennemføres en forhøjelse af *arve- og gaveafgifter* for store arvelodder mellem nærtbeslægtede.

(h) Formueskatten forhøjes fra de nugældende satser, 9 % og 11 %, til satserne 12 % og 20 %, gældende for samme afgrænsning af de skattepligtige formuer.

2. Særlig bistand til udsatte grupper:

Lavindkomstgrupper (pensionister, arbejdsløse, uddannelsessøgende og lavtlønnede lønmodtagere) må straks have kompensation for stigende oliepriser.

3. Sikring af billigere boliger:

Det gennemførte stop for udstykning af ejerlejligheder i boligmasse opført før 1966 skal fastholdes og udbygges, således at der overhovedet ikke kan foretages udstykning af ejendomme, der er bygget med henblik på udlejning, uanset byggetidspunktet.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Dette forslag er en helhedsplan til imødegåelse af de store økonomiske vanskeligheder, Danmark befinder sig i. Forslaget udgør en helhed af tre sæt indgreb vedrørende betalingsbalancen, beskæftigelsen og den sociale balance. De tre sæt indgreb skal komplettere hinanden.

De enkelte elementer i forslaget er vejet mod hinanden, så forslaget i sin helhed medfører en betydelig forbedring af statsfinanserne. Nogle af de enkelte forslag kan og bør iværksættes straks, andre først i løbet af det kommende år. Ikke desto mindre er der grund til at understrege helheden.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Ad I.1

Det tager tid at forberede og gennemføre den nødvendige strukturomlægning. Derfor må der også tages hurtigt virkende skridt til forbedring af betalingsbalancen. En midlertidig importtold vil straks sætte sig positive spor – og desuden fungere som »læhegn«, til de øvrige foranstaltninger slår igennem.

Også de under (b) og (c) nævnte foranstaltninger vil hurtigt virke dæmpende på inflation og prisstigninger. Endelig skal oplyses, at en engangsskat på 6 pct. på alle indkomster over 150.000 kr. vil indbringe ca. 1 mia kr.

Ad I.2

En af årsagerne til det vedvarende underskud på betalingsbalancen må søges i erhvervsstrukturen, som hidtil helt har været overladt kræfternes frie spil, endda med kraftig offentlig »polstring«. Således er den hjemmemarkedsorienterede og importkonkurrerende sektor underdimensioneret i forhold til behovet. Principielt mener SF, at offentlig erhvervsstøtte bør indebære offentlig overtagelse i forhold til støttens omfang. Da dette må anses for politisk uigennemførligt i dag, foreslår vi, at offentlig støtte og offentlig indflydelse i det mindste kobles tæt sammen. Den offentlige erhvervs-

støtte må bruges som et instrument til styring af erhvervslivet ud fra samfundets interesser. I en betalingsbalancesammenhæng er det en overordnet interesse, at samfundets selvforsyningsgrad øges. Derudover må erhvervsstøtten udelukkende bruges som redskab til fremme af beskæftigelsen, et bedre arbejdsmiljø og en samfundsgavnlig produktion.

På lidt længere sigt må folketing og regering opnå afgørende indflydelse på kapital- og pengemarkedet. Uden samfundsstyring af kapitalressourcerne kan dansk erhvervsliv ikke omstruktureres i overensstemmelse med samfundets interesser.

Ligeledes må der på længere sigt tages skridt til gennemførelse af virksomhedsdemokrati, uden hvilket en demokratisk styring af erhvervslivet er utænkeligt. Men da dette princip (der omfatter økonomisk demokrati og arbejdspladsdemokrati) skal føres ud i livet af lønmodtagerne selv, er det en absolut betingelse for dets gennemførelse, at det bakkes op af lønmodtagernes flertal. Det er endnu ikke tilfældet. Da nærværende beslutningsforslag er udformet med henblik på gennemførelse her og nu, har vi derfor udeladt konkrete forslag vedrørende virksomhedsdemokrati og nøjes med at foreslå offentlig støtte til fremme af en intensiveret debat herom. Men vi forbeholder os eventuelt at komme tilbage til dette spørgsmål med et særskilt beslutningsforslag, der kan fremme denne debat.

Ad I.3

En stærk indsats på det energi- og ressourcepolitiske område vil straks gavne beskæftigelsen, og efter en forbigående og lettere belastning af betalingsbalancen – som imødegås gennem importafgiften – vil en sådan indsats også gavne betalingsbalancen.

Afgifterne på råpapirmasse og råolie tjener både finansieringsformål og opmuntrer til besparelser samt – for råpapirafgiftens vedkommende – genbrug. Provenuet af råolieafgiften vil ikke belaste privatforbruget yderligere, da denne generelle afgift (som også skal påhvile erhvervslivet) skal afløse de eksisterende olieafgifter.

De foreslåede omlægninger af en række afgifter, der vedrører energiforbrug, har ikke i sig selv til formål at øge statens afgiftsprovenu, men skal opmuntre til besparelser. Det skal kunne betale sig at spare på energiråstof.

Ad II

Indgreb mod arbejdsløshed må prioriteres lige så højt som indgreb mod underskud på betalingsbalancen.

De beskæftigelsesfremmende foranstaltninger må koncentrereres om energi- og ressourcepolitik, boligbyggeri og byfornyelse samt den offentlige sektors tjenesteydelser. Inden for denne ramme må beskæftigelsen af de unge og kvinderne prioriteres særlig højt. Ud fra disse hovedsynspunkter må man hurtigt udarbejde og iværksætte en »rullende«, flerårig beskæftigelsesplan.

SF anslår, at de her stillede forslag indebærer skabelse af nye arbejdspladser i et omfang af ca. 90.000, heraf ca. 20.000 i energisektoren, ca. 28.000 i boligsektoren, ca. 16.000 i den offentlige sektor – samt ca. 20.000 som følge af tvungen afspadsering af overarbejde og udvidet barselorlov.

Udvidelsen af medarbejdergrupperne i visse dele af den offentlige sektor medfører kun meget ringe merudgifter for det offentlige, fordi samfundet samtidig sparer hidtidig udgift til A-kasseudbetalinger. Både af denne og af andre grunde bliver der også kun tale om en yderst ringe belastning af betalingsbalancen.

Ad III

Nogle af de forslag, som indgår i denne krisepolitik, indebærer en betydelig stramning; det gælder både den midlertidige importafgift og andre indgreb. Desuden rummer krisepolitikken ingen forslag om at ændre på de store byrdeforøgelser, som er pålagt befolkningen i de senere år – alene sidste år omkring 10 mia kr.

Vi anser det imidlertid for at være en væsentlig bestanddel af en krisepolitik, at den også forbedrer den sociale balance. Hvis det ikke sker, kan man ikke forvente bred folkelig støtte til de uundgåelige indgreb. Omvendt vil en forbedret social balance selvsagt forbedre klimaet på arbejdsmarkedet, ikke mindst hvad angår parternes frie forhandlinger, som efter vor opfattelse *ikke* må antastes.

Den nødvendige forbedring af den sociale balance kan bedst gennemføres ved ændringer i vort skatte- og afgiftssystem.

Ad III.1

Der er blevet lagt gift for mange såkaldte skattereformer, fordi de hver gang har haft som sideløbende formål at styrke statsfinanserne, dvs. at øge skattebyrden. Den her foreslåede reform har *ikke* det formål, men skal sikre en omfordeling af skattebyrden ud fra princippet om skat efter evne. – Men formålet er heller ikke at svække statsfinanserne og formindske provenuet. Derfor er der tale om en finansielt afbalanceret løsning.

Afskaffelsen af en række erhvervsfradrag spiller en central rolle for denne løsning. Det kan forekomme drastisk at afskaffe så mange – i nogle tilfælde dog over en årrække. Men Danmark har hidtil været enestående i sin forkælelse af erhvervslivet på det skattemæssige område. I 1976 indbragte de direkte og indirekte personskatter 89 pct. af det samlede provenu, selskabs- og kapitalvindingsskatten gav 4 pct., formue- og ejendoms-skatten 6 pct. og bidrag til sociale ordninger 1 pct. I liberalismens lykkeland, USA, var fordelingen samme år således: Personskatter gav 49 pct., bidrag til sociale ordninger 25 pct., formue- og ejendomsskatter 16 pct. og selskabs- og kapitalvindingsskatter 10 pct. (Jfr. Statistisk Tabelværk 1979: VI, tabel 7.7).

Det anslås, at de i I.2 (e) anførte fradrag årlig koster samfundet ca. 9 mia kr. Vi forestiller os ikke, at de alle afskaffes fra den ene dag til den anden. Men også, hvis staten farer lempeligt frem, må den hurtigt kunne øge sine indtægter med ca. 4 mia kr. gennem afvikling af disse camouflerede tilskud. Samtidig hermed opbygges et system af målrettede erhvervstilskud.

Derudover betyder afskaffelsen af alle personfradrag, bortset fra lønmodtagerfradraget, at selve skattegrundlaget øges meget betydeligt – også selv om rentefradraget aftrappes over en årrække. Derved bliver det muligt at forhøje personfradraget ganske væsentligt, uden at det samlede provenu forringes.

På samme måde er det gennem andre omlægninger – bl. a. ved indførelse af almindelig indkomstskat på kursgevinster – sikret, at momsnedsettelsen for fødevarer ikke belaster det samlede provenu.

Forslaget om, at momsen på fødevarer nedsættes, hænger sammen med, at dette er det enkleste middel til forbedring af den sociale balance. Fødevarerforbruget er et nødvendigt og relativt stabilt forbrug, og derfor vil de, der disponerer over de mindste indkomster, få relativt mest tilovers ved en kraftig nedsættelse af fødevarerpriserne.

På længere sigt ønsker SF derfor også, at fødevarer helt fritages for moms.